

Utilizarea Inteligenței Artificiale de către autoritățile fiscale: avantaje, riscuri și provocări

Autoritățile fiscale din întreaga lume au început să analizeze oportunitatea și chiar să implementeze diverse soluții bazate pe Inteligența Artificială (IA) și învățarea automată pentru a îmbunătăți eficiența proceselor administrative, a detecta evaziunea fiscală și a optimiza interacțiunea cu contribuabilii. Autoritățile de reglementare, la rândul lor, lucrează intens la cadrul de reguli prin care noile tehnologii să fie concepute și utilizate corect, transparent și nediscriminatoriu.

Analizăm, în acest context, modul în care autoritățile fiscale au implementat deja soluții bazate pe AI, dar și tendințele actuale în acest demers.

Autoritatea fiscală din Polonia poate lua măsuri, precum blocarea contului bancar al unui antreprenor sau anularea înregistrării acestuia în scop de TVA, în funcție de indicatorul de risc furnizat de Sistemul de Compensare (STIR), mecanismul care stabilește un indicator de risc pentru fiecare contribuabil în parte, calculat cu ajutorul unor algoritmi IA.

În Irlanda, IA a fost folosită pentru a automatiza procesul de categorizare și direcționare a întrebărilor contribuabililor către experții în materie corespunzatori. Acest lucru a dus la o creștere semnificativă a nivelurilor de acuratețe, de la 70% la 97% și a redus timpul total de direcționare cu peste 24 de ore.

În Israel, autoritatea fiscală folosește IA într-un proiect automatizat de evaluare a impozitelor pentru proprietățile imobiliare. Acest proiect a combinat componente IA care simulează munca unui inspector fiscal cu capacitățile de calcul ale sistemelor online, reducând durata evaluării și permițând oficialilor să se concentreze pe cazuri mai complexe.

În Franța, autoritatea fiscală franceză folosește IA pentru a îmbunătăți eficiența funcției lor juridice. Practic, IA este folosită pentru a oferi personalului juridic răspunsuri propuse la cereri simple și recurente, pentru a detecta noi tendințe mai devreme și chiar pentru a prezice evoluțiile juridice viitoare.

În Suedia, autoritatea fiscală folosește IA pentru a interpreta și converti textul scris de mână în text digital (n.b. în Suedia, persoanele fizice și juridice pot depune declarațiile fiscale și pe hârtie. În fiecare an, autoritatea din Suedia primește aproximativ 150.000 de formulare pe hârtie care conțin informații scrise de mână). În plus, IA este utilizat pentru a distinge cazurile cu risc ridicat de cele cu risc scăzut, permițându-le operatorilor să identifice și să respingă cererile de deducere fiscală incorecte. Modelul IA este antrenat pe date din investigații anterioare, permițându-i să detecteze caracteristicile comune celor care nu răspund la solicitările de justificare.

Tendențe în adoptarea soluțiilor IA: dezvoltare și etica în utilizare

Observam ca tot mai multe autorități fiscale utilizează din ce în ce mai des IA pentru a oferi noi servicii contribuabililor și pentru a eficientiza procesele lor interne. Există însă și provocări și sunt multe aspecte ce trebuie avute în vedere, inclusiv preocuparea constantă legată de utilizarea etică a soluțiilor de inteligență artificială, mai ales într-un domeniu atât de complex cum este fiscalitatea.

Autoritățile trebuie să se asigure că sistemele AI sunt transparente, respectă drepturile contribuabililor și nu operează cu discriminări nedorite. De aceea, și autoritățile de reglementare și experții în GDPR și cybersecurity recomandă testarea soluțiilor de tip IA în medii controlate, audit pre și post-implementare, precum și realizarea de evaluări de impact, pentru a preveni riscurile.

O bună practică vine din Canada care a experimentat implementarea soluțiilor de IA de către Autoritatea de administrare fiscală canadiană (CRA). Pentru a asigura utilizarea responsabilă a IA, CRA a stabilit o structură de guvernanta, care include Directiva privind Inteligența Artificială, implementată în ianuarie 2021. Aceasta conturează rolurile și responsabilitățile în cadrul CRA și este susținută de utilizarea obligatorie a Instrumentului de Evaluare a Impactului și Aliniamentului Algoritmice (AIAA). Instrumentul AIAA este conceput să evolueze pe măsura ce guvernanta IA se maturizează și contextul IA se schimbă rapid, susținând supravegherea informată și promovând transparența.

Utilizarea IA de către autoritățile fiscale are potențialul de a transforma radical, pe termen lung, modul în care sunt administrate taxele și impozitele, aducând beneficii semnificative în ceea ce privește eficiența și corectitudinea.

Fără îndoială, ne așteptăm ca și în România, utilizarea IA în aspectele legate de fiscalitate să continue pe un trend similar. Va fi mersul natural al lucrurilor, prin urmare un semn de întrebare proeminent va rămâne cel legat de o administrare corectă a IA în ceea ce privește zona de reglementare, etica și transparența, fără a genera discriminare la nivelul contribuabililor. Vedem deja că tehnologia a capatat un contur puternic în România, în special în zona impozitelor indirecte. Însă având în vedere complexitatea și diversitatea reglementărilor fiscale internaționale, precum și incidența lor la nivel local, este de așteptat ca în perioada următoare implementarea tehnologiei și a IA în fiscalitate să continue pe un parcurs ascendent.